

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

198

Vragen van het lid **Eerdmans** (JA21) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp over *de houding van het kabinet ten opzichte van UNRWA-financiering* (ingezonden 2 oktober 2024).

Antwoord van Minister **Klever** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp) (ontvangen 8 oktober 2024).

Vraag 1

Kunt u uitsluiten dat Nederlandse UNRWA-financiering in het verleden in handen is/kan zijn gekomen van Hamas?

Antwoord 1

Nederlandse programma's in de Palestijnse gebieden worden uitgevoerd via internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties, en met Palestijnse, Israëliëse en internationale maatschappelijke organisaties. Organisaties waarmee Nederland rechtstreeks samenwerkt worden vooraf beoordeeld op hun capaciteit om beoogde doelen te behalen en de Nederlandse middelen op een verantwoorde wijze te beheren. In het geval van financiering aan UNRWA wordt daar vervolgens in samenspraak met andere donoren en in bilateraal contact met de organisatie op toegezien. Via het UNRWA Adviescomité legt UNRWA verantwoording af. Daarnaast heeft UNRWA de afgelopen jaren de volledige medewerkerslijst met Israël gedeeld voor screening. Tot de aanslagen op 7 oktober 2023 heeft Israël geen reacties gegeven op deze lijst. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het Colonna-rapport wordt dit tegenwoordig elk kwartaal herhaald.

In alle conflictgebieden geldt dat er bepaalde risico's bestaan die helaas niet uit te sluiten zijn. Het ministerie en de posten zetten zich in om deze risico's zoveel mogelijk te verkleinen en mitigerende maatregelen te nemen waar mogelijk. Wanneer er toch misstanden zijn, verwacht Nederland van organisaties dat zij doortastend optreden en adequaat handelen. Nederland heeft met gelijkgezinde landen de afgelopen jaren ingezet op het verbeteren van meldingsprocedures en stevige opvolging van meldingen. Er is geen tolerantie voor het niet opsporen en opvolgen van verdenkingen van wangedrag en criminele activiteiten. Nederland trekt hierbij nauw op met andere donoren en zond, bijvoorbeeld, ook een sterk signaal uit door het bevriezen van additionele bijdragen aan UNRWA na de aantijgen van betrokkenheid van UNRWA-medewerkers bij de aanslagen van 7 oktober 2023. Het onderzoek dat is gedaan naar de neutraliteit van de organisatie (het «Colonna-rapport») is mede opgezet om te zorgen dat, in de complexe

situatie waarin UNRWA opereert, incidenten zoveel als mogelijk voorkomen kunnen worden en dat bij incidenten ook snel geacteerd wordt.

Vraag 2

Hoe hebben de VN-onderzoeken (OIOS en «Colonna») naar medewerkers van UNRWA die mogelijk betrokken waren bij terreuractiviteiten uiteindelijk meegewogen in het besluit om de steun te hervatten?

Antwoord 2

De aantijgingen over betrokkenheid van UNRWA-medewerkers bij de aanslagen van 7 oktober waren zeer zorgelijk, net als de recente berichtgeving dat een Hamas-kopstuk in Libanon (Fateh Sherif) werkte voor UNRWA. Het kabinet heeft, samen met andere donoren, deze zorgen aan de orde gesteld bij zowel de organisatie als bij de Secretaris-Generaal van de VN (SGVN). De SGVN heeft, na de aantijgingen in januari jl., direct twee onderzoeken ingesteld: een onderzoek naar de neutraliteit en integriteit van UNRWA als geheel (het «Colonna-onderzoek») en een onderzoek door het kantoor van de *Internal Oversight Services* van de VN (OIOS) naar de aantijgingen tegen de individuele UNRWA medewerkers over betrokkenheid bij de aanslagen van 7 oktober. Beide onderzoeksrapporten zijn inmiddels opgeleverd.

Ten aanzien van het Colonna-rapport hebben zowel de SGVN als UNRWA de bevindingen en aanbevelingen omarmd en toegezegd alle aanbevelingen uit het Colonna-rapport op te volgen (zie ook Kamerstuk 26 150, nr. 211, 23 432, nr. 534, 23 432, nr. 539). Het belang van spoedige implementatie van alle aanbevelingen uit het Colonna-rapport heb ik nogmaals benadrukt in mijn gesprek met de Commissaris-Generaal van UNRWA, dhr. Philippe Lazzarini, tijdens mijn bezoek aan de Algemene Vergadering van de VN in New York. Nederland volgt de implementatie nauwgezet met andere donoren, omdat het van belang is dat de organisatie alle mogelijke stappen zet om de kans op schendingen van de neutraliteitsprincipes te minimaliseren.

Ten aanzien van het onderzoek naar betrokkenheid van individuele UNRWA-medewerkers bij de aanslagen van 7 oktober 2023 heeft het kabinet kennisgenomen van het rapport van de *Office of Internal Oversight Services* van de VN (OIOS) en de opvolging daarvan. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld¹, heeft OIOS de geanonimiseerde versie van het rapport gedeeld. Het kabinet waardeert deze stap en heeft begrip voor het behoud van bescherming van persoonsgegevens. Zoals gesteld in het OIOS-rapport kon bewijs niet onafhankelijk geverifieerd worden en kon op basis van die informatie niet met volledige zekerheid vastgesteld worden of UNRWA-medewerkers al-dan-niet betrokken waren bij de aanslagen van 7 oktober 2023. 19 medewerkers werden onderzocht waarbij 1 medewerker onschuldig bleek, in 9 gevallen bleek het bewijs onvoldoende om betrokkenheid bij de aanslagen te onderbouwen en in de 9 overige gevallen kan het bewijs, indien gevalideerd en bevestigd, mogelijk onderbouwen dat de beschuldigten betrokken waren bij de aanslagen. De medewerkers werden direct ontslagen, het ontslag van de medewerker wiens onschuld werd bewezen is teruggedraaid. Naar de 9 medewerkers waar onvoldoende bewijs werd gevonden voor eventuele betrokkenheid bij de aanslagen, loopt nu aanvullend onderzoek door UNRWA om vast te stellen of zij de bredere neutraliteitsbeginselen zoals Hamas-lidmaatschap hebben geschonden los van de vraag of ze een rol speelden in de aanslagen. Gelet op de ernst van de beschuldigingen vindt het kabinet het ontslag op staande voet een volstrekt logische conclusie.

Vraag 3 en 4

Deelt u de conclusie dat, gezien het feit dat het «Colonna» onderzoek wijst op acute risico's betreffende de neutraliteit van UNRWA en dat daaruit naar voren komt dat al jaren slechts drie personeelsleden (op een personeelsbestand van meer dan 30.000) de ethische code en daarmee de neutraliteit van UNRWA handhaven², van neutraliteitshandhaving in de praktijk geen sprake is? Zo nee, waarom niet?

¹ Kamerstuk 2024Z09640

² https://www.un.org/unispal/wp-content/uploads/2024/04/unrwa_independent_review_on_neutrality.pdf – pagina 20.

Deelt u de conclusie dat, gezien het feit dat hetzelfde onderzoek erop wijst dat er slechts vier onafhankelijke, internationale inspecteurs permanent in dienst zijn³, van neutraliteitshandhaving in de praktijk geen sprake is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3 en 4

In het Colonna-rapport over het brede neutraliteits- en integriteitsbeleid van de organisatie wordt gesteld dat UNRWA beschikt over een «robuust raamwerk» om te acteren op neutraliteitsproblemen, en dat dit raamwerk beter is ontwikkeld dan van vergelijkbare VN-organisaties en/of ngo's. Tegelijkertijd wijst het rapport ook op ruimte voor verbeteringen, waaronder meer personele capaciteit om de interne onderzoekscapaciteit naar neutraliteits-schendingen te versterken. UNRWA heeft toegezegd alle aanbevelingen te implementeren en dus ook het versterken van deze capaciteit. Zo zullen er de komende maanden 8 medewerkers op het hoofdkantoor aangenomen worden en zal UNRWA versterkt worden met 5 *Field Ethics Officers*. De afdeling van intern toezicht zal de komende maanden uitgebreid worden tot 10 medewerkers. Het verder versterken van deze functies binnen de organisatie heeft financiële consequenties. Het is van belang dat UNRWA hiervoor voldoende middelen heeft. UNRWA heeft evenwel structureel tekort aan middelen, wat het uitbreiden van de onderzoekscapaciteit en het gebruik van adequate onderzoekssoftware bemoeilijkt.

Vraag 5

Hoe past de recente bevestiging vanuit UNRWA dat de omgekomen Fateh Sherif, naast medewerker, ook prominent Hamasleider was, in de risicoafweging van het kabinet?

Antwoord 5

Tot maart 2024 was Sherif voor UNRWA actief in Libanon als directeur van een school en voorzitter van een UNRWA onderwijsvakbond. Direct na aantijgingen in maart 2024 van mogelijke banden met Hamas werd hij door UNRWA op non-actief gesteld zonder behoud van salaris, conform het beleid van *zero tolerance for inaction*, en zijn donoren op de hoogte gesteld. Deze zaak kwam ook aan de orde tijdens de hoorzitting over UNRWA die de Kamer op 20 juni 2024 organiseerde. Ook werd direct een onderzoek ingesteld dat, volgens UNRWA, naar alle waarschijnlijkheid zou hebben geleid tot zijn ontslag. Sherif kwam evenwel om het leven alvorens dit onderzoek kon worden afgerond.

Vraag 6

In hoeverre is de Nederlandse internationale reputatie in de regio meegewogen in de besluitvorming over het bevriezen en hervatten van de subsidies aan UNRWA?

Antwoord 6

Het Nederlandse kabinet maakt eigenstandige afwegingen waarbij de internationale positie van Nederland, de relatie met bondgenoten en de landen die Palestijnse vluchtelingen opvangen (w.o. Libanon en Jordanië) worden meegenomen. Het kabinet hecht aan onze sterke reputatie als betrouwbaar partner, waarbij hoort dat Nederland aangedane verplichtingen gestand doet. De jaarlijkse Nederlandse bijdrage aan UNRWA is door het vorige kabinet vastgelegd voor de periode 2023–2025. Bovendien wordt middels deze bijdrage het brede mandaat van UNRWA om hulp en basisvoorzieningen te leveren aan Palestijnse vluchtelingen gesteund in tijden waarin de nood hoog is. Hiermee draagt de organisatie bij aan stabiliteit in de hele regio. Het doorbreken van eerdere verplichtingen of het totaal stoppen van steun aan UNRWA zou derhalve ook consequenties hebben op de positie van Nederland als brede partner in de regio. Dat laat onverlet dat het kabinet gelijktijdig kijkt naar het diversifiëren van hulpkanalen in de regio, aangezien het onwenselijk is dat hulp en basisbehoeften te zeer afhankelijk zijn van één organisatie.

³ Idem. Pagina 14.

Vraag 7

Hoe waardeert het kabinet inlichtingen van Israël tegen UNRWA?⁴ Hoe zijn en worden deze meegewogen in de Nederlandse besluitvorming?

Antwoord 7

Het kabinet is bekend met aantijgingen tegen UNRWA en neemt deze serieus. De organisatie heeft al langere tijd te maken met beschuldigingen tegen de organisatie en de medewerkers. Daarom volgt het kabinet, samen met andere lidstaten, de vervolgstappen op dergelijke aantijgingen nauwgezet. Vandaar dat Nederland en andere partners sterk inzetten op spoedige implementatie van de aanbevelingen uit het Colonna rapport, dat toeziet op de totaliteit van neutraliteitsuitdagingen bij UNRWA. Daarbij moedigt het kabinet alle betrokken partijen aan om beschikbare informatie volledig te delen. Zo hadden onderzoekers betrokken bij zowel het Colonna-rapport als het OIOS-rapport onvoldoende mogelijkheid om over aan Israël gevraagde aanvullende informatie te beschikken.

Vraag 8

Houdt uw uitspraak dat UNRWA een «belangrijke rol speelt [in de Gazastrook]» in dat u voornemens bent om na 2025 door te gaan met het verstrekken van het budget? Zo niet, op welke andere manier kwalificeert u dit waardeoordeel?⁵

Antwoord 8

UNRWA speelt op dit moment een belangrijke rol bij de humanitaire hulpverlening in de Gazastrook. Daarnaast levert het ook basisdiensten aan mensen in de hele regio, zoals vastgelegd in het door de Algemene Vergadering van de VN (AVVN) verleende mandaat. Indien UNRWA geen hulp of basisdiensten meer kan bieden aan Palestijnse vluchtelingen en bevolking in de regio (waaronder de Westelijke Jordaanoever, Libanon, Jordanië en Syrië) kan dit negatieve gevolgen hebben voor de reeds zorgwekkende regionale stabiliteit aangezien dan een groot aantal mensen verstoken zal zijn van basale diensten als onderwijs of gezondheidszorg. De begroting van 2026 e.v. zal worden opgesteld in context van aanzienlijke bezuinigingen op ontwikkelingshulp. Op deze besluitvorming wordt nog niet vooruitgelopen.

Vraag 9

In hoeverre betekent de structureel gereserveerde 14 miljoen voor UNRWA na 2025 dat u voornemens bent om, na het aflopen van de juridische verplichtingen 2023–2025, soortgelijke juridische verplichtingen opnieuw aan te gaan?

Antwoord 9

Deze structurele reservering maakt onderdeel uit van de meerjarige begroting die jaarlijks met een doorkijk van vijf jaar als onderdeel van de Miljoenennota wordt gepresenteerd. Het betreft een technische reservering die niet vooruitloopt op politieke besluitvorming over budgetkeuzes. Het ministerie staat voor forse bezuinigingen. De aankomende tijd zal het kabinet bekijken hoe deze vorm te geven en wat dat voor deze reservering betekent.

Vraag 10

Hoe en in welk uitgezet tijdspad is het kabinet van plan de diversificatie van noodhulp aan Gaza in gang te zetten?

Antwoord 10

Het kabinet zet in op het diversifiëren van hulpkanalen in de regio, aangezien het onwenselijk is dat hulp en basisbehoeften te zeer afhankelijk zijn van één organisatie. In de meest recente Kamerbrief⁶ over additionele hulp aan de Gazastrook is uw Kamer geïnformeerd over een bijdrage van drie miljoen euro aan UNICEF, in het kader van deze diversificatie. Deze drie miljoen euro was door het vorige kabinet oorspronkelijk gereserveerd voor UNRWA. Naast

⁴ Bijvoorbeeld: <https://www.wsj.com/world/middle-east/at-least-12-u-n-agency-employees-involved-in-oct-7-attacks-intelligence-reports-say-a7de8f36>

⁵ <https://nos.nl/artikel/2538496-ook-pvv-minister-klever-geeft-geld-aan-unrwa-in-gaza-maar-wel-minder>

⁶ Kamerstuk 23 432, nr. 539

de jaarlijkse bijdrage aan UNRWA geeft Nederland in 2025 ook jaarlijkse bijdragen aan andere humanitaire organisaties die actief zijn in de Gazastrook, zoals WFP, UNICEF en de Rode Kruis- en Halve Maanbeweging.

Vraag 11

Kan de Minister zo mogelijk deze vragen beantwoorden voor het commissiedebat Humanitaire Hulp van 9 oktober?

Antwoord 11

Ja.